

Όψεις του εορτασμού των Χριστουγέννων.

Απόστολος Νικολαΐδης, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος
Ινστιτούτου « Άγιος Μάξιμος ο Γραικός ».

Χωρίς καμιά αμφιβολία η εορτή των Χριστουγέννων είναι η εορτή των εορτών, η μητρόπολη των εορτών, η αιτία και ο νοηματοδότης όλων των εορτών, γιατί, χωρίς την Γέννηση του Χριστού δεν θα γνωρίζαμε τίποτε άμεσα γι' αυτόν ούτε και για την Αγία Τριάδα, δεν θα είχαμε λόγους να γιορτάζουμε την Παναγία Μητέρα του ούτε βέβαια και τους αγίους που τον ακολούθησαν και για χάρη του θυσίασαν τα πάντα, ακόμη και τη ζωή τους. Δεν θα μας έλειπαν βέβαια οι θρησκευτικές γιορτές, αφού ο άνθρωπος από τη φύση του είναι φιλέορτος, αλλά θα ακολουθούσε πιθανότατα τυπικά είτε της αρχαίας ελληνικής πολύθεϊστικής θρησκείας, είτε τυπικά άλλων αρχαίων θρησκειών, είτε επιγενομένων θρησκειών, όπως ο Ιουδαϊσμός ή ο Μουσουλμανισμός.

Οι Έλληνες επέλεξαν όμως τον Χριστιανισμό, και μάλιστα τον Ορθόδοξο, συνεπώς δε και τους τρόπους που αυτός εκφράζεται και βιώνεται, μεταξύ αυτών και το Εορτολόγιο. Υπήρξε ένα μεγάλο χρονικό διάστημα που αυτό διατηρούσε και την ουσία του αλλά και την ακρίβεια

στην τήρησή του. Τα πράγματα άλλαξαν με την εκκοσμίκευση του Χριστιανισμού αλλά και της κοινωνίας μέσα στην οποία θεσμοθετήθηκε. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι εορτές, και εν προκειμένω η εορτή των Χριστουγέννων, να γίνονται «σημείον άντιλεγόμενον», όπως ακριβώς ειπώθηκε για τον Χριστό από τον Γέρο-Συμεών, όταν τον κράτησε τεσσαρακονθήμερο στην αγκαλιά του (Λουκ. 2, 34). Αυτήν ακριβώς την πολυσημία και την αντιλογία της συγκεκριμένης εορτής θα ήθελα δι' ολίγων να περιγράψω στη συνέχεια.

-Οι πρώτοι που ενδιαφέρονται και μάλιστα διακαώς για τα Χριστούγεννα είναι οι πάσης φύσεως εμπορευόμενοι. Είναι δε τόσο μεγάλο το ενδιαφέρον τους ώστε οι σχετικές διαφημίσεις προηγούνται της επίσημης έναρξης της εορταστικής περιόδου από μέρους της Εκκλησίας. Είναι προφανές ότι το ενδιαφέρον δεν έχει να κάνει με την ουσία του εορτασμού αλλά με όσα εξωτερικά αυτός πλαισιώνεται, και τα οποία κινητοποιούν μια μεγάλη γκάμα κλάδων της Οικονομίας, επιφέροντας το μεγαλύτερο ίσως ετήσιο οικονομικό κέρδος, αφού η εορτή των Χριστουγέννων συνδέθηκε με την αντίστοιχη της Πρωτοχρονιάς και του αγίου Βασιλείου ή του εισαγόμενου αγίου Νικολάου στη θέση του αγίου Βασιλείου, και με όσα οικονομικά οφέλη αυτές υποστηρίζουν, και εννοώ την καθιερωμένη πλέον συνήθεια της ανταλλαγής δώρων, από την οποία, καθώς πανθομολογείται, μόνο το σύστημα βγαίνει κερδισμένο. Επομένως τα Χριστούγεννα είναι μόνο η αφορμή για την αύξηση του τζίρου, και γενικότερα για την κίνηση της αγοράς. Με άλλα λόγια ο σαρκωμένος Θεός ανταγωνίζεται τον θεό του χρήματος, ο οποίος κατά τα φαινόμενα είναι πανίσχυρος, πανταχού παρών και τα πάντα πληρών, επαληθεύοντας όσα ο Απ. Παύλος και οι Πατέρες της Εκκλησίας έγραφαν για ειδωλολατρία. Το εντυπωσιακό είναι ότι ο θεός του χρήματος δεν κινείται αυτόνομα και αυτοδύναμα, αλλά εργαλειοποιώντας και εκμεταλλευόμενος το Θεό της πίστεως, τόσο που να μη μοιάζουν πλέον αντίπαλοι αλλά συνεργάτες.

-Την επόμενη ομάδα των εορταστών συγκροτούν οι προσωρινοί φιλόανθρωποι, άτομα ή και θεσμοί, οι οποίοι βλέπουν την εορτή των Χριστουγέννων σαν μια αφορμή ή και πηγή εκδήλωσης έντονων συναισθημάτων. Σ' αυτό συμβάλλουν σημαντικά οι εποχιακές καιρικές συνθήκες, η περιρρέουσα εορταστική ατμόσφαιρα, οι τυχόν ενοχές που

δημιουργούνται από την φιλανθρωπική αδράνεια των προηγούμενων ημερών, κυρίως όμως η ανάγκη για συνειδησιακή τακτοποίηση χάρη μιας εντονότερης και ανέφελης συμμετοχής στον εορτασμό, όπως ακριβώς έκαναν και οι σταυρωτές, όταν αρνήθηκαν να εισέλθουν στο κυβερνείο μετά του Ιησού για να μην μολυνθούν και δεν θα είναι σε θέση να φάγουν το Πάσχα (Ιωάν. 18, 28). Του λόγου το αληθές αποδεικνύουν οι θύραθεν αυξημένες φιλανθρωπικές δράσεις, κυρίως σε ιδρύματα και συλλόγους, οι τηλεοπτικές καμπάνιες για τη συγκέντρωση χρημάτων, και άλλες αποσπασματικές δράσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι την ίδια περίοδο καθιερώθηκε και ο γνωστός ως «έρανος της αγάπης» για τις ανάγκες του φιλόπτωχου ταμείου της Εκκλησίας. Διευκρινίζουμε βέβαια ότι ουδόλως αμφισβητούμε την αξία και την χρησιμότητα όλων αυτών, απλώς περιγράφουμε έναν ακόμα τρόπο προσέγγισης της εορτής των Χριστουγέννων, που, όταν δεν συνδέεται με το πνεύμα της αληθινής λατρείας και δεν έχει ως αφετηρία και κίνητρο τον ίδιο τον Χριστό, ο οποίος θα έπρεπε να είναι πράγματι ο πρωταγωνιστής και όχι αφορμή του εορτασμού, καταλήγει ως μια μορφή προσωρινού και εν μέρει εγωϊστικού αλτρουϊσμού: Ενδιαφέρομαι για τους άλλους επειδή ενδιαφέρομαι για τον εαυτό μου. Κάποτε επισκέφτηκε τέτοιες ημέρες ένας σύλλογος γυναικών από την Αθήνα τον μακαριστό Μητροπολίτη Φλωρίνης Αυγουστίνο, ζητώντας να επισκεφτούν τα μέλη του ένα τοπικό εκκλησιαστικό ορφανοτροφείο, και φυσικά τους επετράπη. Δεν έκανε όμως το ίδιο στην μετά από ένα χρόνο επανάληψη της επίσκεψης του ίδιου συλλόγου, λέγοντας χαρακτηριστικά, ότι τα παιδιά δεν ζουν αλλά πέθαναν από ασιτία, αφού κανείς δεν μπορεί να ζήσει μένοντας επί ένα χρόνο νηστικός!!!

-Μια άλλη όψη του εορτασμού των Χριστουγέννων είναι η αισθησιακή προσέγγιση της εορτής. Χριστούγεννα σημαίνει ευκαιρία για οικογενειακή ή φιλική μάζωξη και ένα πλούσιο κατά το δυνατόν εορταστικό γεύμα. Συνήθως προηγείται, για εύπορους και μη, βραδινή έξοδος για το γνωστό «ρεβεγιόν», συνδυασμένο με εξειδικευμένο φαγητό, που επενδύεται με μουσική και χορό μέχρι τις πρωινές ώρες, οπότε μπορεί κάποιος να συνδυάσουν και εκκλησιασμό. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και όσοι προτιμούν να «εορτάσουν» τα Χριστούγεννα σε τουριστικά καταλύματα περιζήτητων χειμερινών τουριστικών προορισμών, εξαντλώντας τον εορτασμό σε εκδρομές και χειμερινά σπορ.

-Χριστούγεννα όμως εορτάζουν πρωτίστως οι θρησκευόμενοι, οι οποίοι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες.

Στην πρώτη ανήκουν όσοι εορτάζουν, ακολουθώντας τη λαϊκή πίστη, πατροπαράδοτες εθιμικές τυπολατρικές συνήθειες, ή πιεζόμενοι από την υποχρέωση άσκησης του θρησκευτικού καθήκοντος. Αυτή η κατηγορία προφανώς και δίνει προτεραιότητα στο θρησκευτικό περιεχόμενο της εορτής αλλά το αντιμετωπίζει ως ένα επιφανειακό θρησκευτικό γεγονός χωρίς την βαθύτερη οντολογική σχέση προς τα εορταζόμενα. Εδώ η εορτή εξαντλείται σε έναν τυπικό εκκλησιασμό από τον οποίο δεν απουσιάζει η τυπική μετοχή στη Θεία Ευχαριστία μετά μάλιστα από μια τυποποιημένη τήρηση της καθιερωμένης νηστείας.

Στην δεύτερη κατηγορία θρησκευόμενων ανήκουν οι πιστοί που σε κάθε εορταστική λατρευτική σύναξη βεβαιώνουν την βαθιά και ουσιαστική σχέση κοινωνίας προς τον Θεάνθρωπο Χριστό, τα γεγονότα που κάθε φορά ανακαλούνται στην μνήμη και επενεργούν στη ζωή τους, και φυσικά προς τα άλλα μέλη του εκκλησιαστικού ενοριακού σώματος. Εν προκειμένω, μέσω της εορτής των Χριστουγέννων συνειδητοποιούν οι πιστοί το μέγεθος της αγάπης του Τριαδικού Θεού προς τον άνθρωπο, και ιδιαίτερα του δευτέρου προσώπου, που ταπεινώνεται και σαρκώνεται για να πάψει η αμαρτία να είναι κυρίαρχη, να ανοίξει ο δρόμος για τη συμφιλίωση του ανθρώπου με το Θεό και τους ανθρώπους, αλλά και την αποκατάσταση της ειρήνης στη σχέση προς το φυσικό κόσμο. Το πλέον θαυμαστό και εντυπωσιακό εξ όλων είναι η ανύψωση της ανθρώπινης φύσης από το βάραθρο του θανάτου και η εξύψωσή της σε τέτοιο σημείο ώστε να καταστεί, ας πούμε, συνέταιρος της θείας φύσης, όταν μαζί με την θεία συνέστησαν αυτόν που η εκκλησιαστική παράδοση ονόμασε Θεάνθρωπο. Τα Χριστούγεννα γίνονται έτσι η αιτία για την ίδρυση της Εκκλησίας ως θεανθρώπινου σώματος, χορηγώντας δυνάμει και κατ' αποκλειστικότητα σε όλους τους ανθρώπους αδιάκριτα την δυνατότητα σωτηρίας. Επομένως αυτός ο εορτασμός των Χριστουγέννων δεν είναι τυπικός αλλά παραγωγικός, αφού επαναφέρει και αφυπνίζει κάθε φορά την δυνατότητα της θέωσης, η οποία πλέον δεν χρειάζεται την ενεργοποίησή της εκ μέρους του Θεού αλλά από τον ίδιο

τον άνθρωπο. Με άλλα λόγια, η δυνατότητα υπάρχει για όλους, θεώνεται όμως όποιος έμπρακτα την ενεργοποιήσει.

Μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα οι πιστοί δεν παραμένουν απλοί παθητικοί αποδέκτες της θείας αγάπης αλλά και μεταβάλλονται σε ενεργούς διαμεσολαβητές της στους συνανθρώπους και τον περιβάλλοντα κόσμο. Έτσι η φιλανθρωπία δεν πηγάζει περιστασιακά από το θυμικό της ψυχής αλλά από την αγάπη, όχι ως συναίσθημα, αλλά ως σταθερό και μόνιμο τρόπο ζωής με αναφορά στην αγάπη του Θεού, η οποία είναι απαλλαγμένη από ιδιοτέλειες και άλλα ανθρωποκεντρικά κίνητρα.

Τελειώνοντας, διευκρινίζουμε ότι καμιά από τις παραπάνω προβληματικές εορταστικές όψεις δεν είναι σε θέση να αχρηστεύσει το μέγα μυστήριο της Ενανθρώπισης, αυτό που χώρισε τον ιστορικό και σωτηριολογικό χρόνο σε προ και μετά Χριστό, ούτε βέβαια και να κλείσει οριστικά το δρόμο σε όσους θα ήθελαν από διαφορετικούς δρόμους, έστω και στρεβλούς, να χρησιμοποιήσουν το άστρο της Βηθλεέμ για να συναντήσουν τον γεννηθέντα Θεό.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>